

MEI 2012

TOEKOMSTVISIE EN MAATREGELEN - VAN BERGEN IJZENDOORNPARK

Door Marianne Driehuijs, afdeling Ruimtelijk beleid en advies gemeente Gouda

1. Visie

Bij de formulering van de visie en maatregelen is gebruik gemaakt van de aanbevelingen uit de Cultuurhistorische analyse en is gedeeltelijk gebruik gemaakt van de Beplantingsvisie Van Bergen IJzendoornpark, januari 2012 van zeven studenten in het vierde jaar van hun opleiding Tuin- en Landschapsinrichting van de hogeschool Van Hall Larenstein in Velp.

Gouda beschikt over twee klassieke parken, waarvan het Van Bergen IJzendoornpark er één is. Behoud van het oorspronkelijke karakter van dit park is daarom van groot belang.

Er is nog veel van het oorspronkelijke ontwerp aanwezig. Uitgangspunt is dat voor de plaats van bomen en beplanting zo veel mogelijk wordt aangesloten bij het oorspronkelijke ontwerp omdat daarmee de beleving van meer open en besloten ruimten wordt behouden. De randen langs de weg Van Bergen IJzendoornpark worden weer meer groen van karakter door bomenlanen te herstellen. De rand langs de Van Beverninghlaan wordt wat meer open gemaakt om deze straat met fraaie monumentale woonhuizen en berkenlaan meer bij het park te betrekken.

Bij de keuze van sortiment is uitgangspunt dat eenzelfde sfeer wordt nagestreefd als in het oorspronkelijke ontwerp, maar de soorten kunnen afwijken. Er zijn inmiddels goede, mooie nieuwe soorten gekweekt, die het gebruiken waard zijn. Bovendien moet er efficiënt met beheerbudget worden omgegaan; dit kan ook leiden tot een andere soortkeuze.

Voor paden is gekeken naar looproutes, die logisch zijn en die bijdragen aan de beleving van het park. Dat betekent dat een pad in het landschappelijke deel naast Villa Honk, dat nu min of meer tegen huize Elisabeth aanloopt, verlegd kan worden richting de kruising met de Winterdijk.

Voor elementen als banken, speelplek, afvalbakken, lantaarns e.d. is het uitgangspunt dat de vormgeving verzorgd moet zijn en bestand tegen vandalisme. Een moderne vormgeving is een mogelijke keuze. Er wordt wel gezocht naar eenheid in vormgeving, zo mogelijk van elementen uit één 'familie'. Uitzondering zijn de rustieke bruggetjes; die blijven in hun klassieke vormgeving behouden.

Vleugelnootboom

2. Gewenste maatregelen

2.1. Entree vanaf het station

De toegang vanaf het station moet beter zichtbaar worden en wat betreft uitstraling meer bij het park gaan horen.

- Bij een geplande projectontwikkeling in de stationsomgeving dient de toegang tot het park betrokken te worden in het stedenbouwkundig ontwerp.
- De gevarieerde boombeplanting aan de westkant (voor het hoge kantoorgebouw) geleidelijk vervangen door één boomsoort in de vorm van een laan, die aansluit bij de te vormen laan na de leeuwenpoort. Gekozen wordt voor de amberboom (*Liquidambar styraciflua* 'Paarl'), een meer zuilvormige boom in verband met de afstand tot het kantoorgebouw. De leeuwen op de leeuwenpoort moeten in beeld komen/blijven.
- Het trottoir aan de oostkant (achterzijde Crabethstraat) verleggen zodat een groene berm is te maken

tussen trottoir en weg; dit maakt de route voor wandelaars prettiger en tevens kan de route dan meer in de sfeer van het park worden ingericht (zie ook volgende punt).

- Beplanting aan de oostkant mag variabel blijven, wel omvormen naar vergelijkbare soorten met sierwaarde in groepen bij elkaar, zoals die ook in het park worden gebruikt.

2.2. Halve maantje/volière

De woonhuizen met hun tuinen zijn een gegeven; het Halve maantje komt dus niet terug.

Wat betreft de volière hoeft er nog geen keuze te worden gemaakt. Wel zijn de afwegingen te benoemen, die gemaakt moeten worden indien de volière aan vervanging toe is. Deze afwegingen zijn:

- Is er budget te vinden om de volière te kunnen vervangen?
- Hechten bewoners en bezoekers aan behoud van de volière?
- Hoe groot is de cultuurhistorische waarde van het verschijnsel openbare volière?

Indien de keuze valt op opheffen van de volière, dan is bij herinrichting van het terrein een groene invulling uitgangspunt.

2.3. Verkleining deel Nieuwe Park

De woonhuizen met hun tuinen zijn een gegeven; de verkleining wordt dus niet ongedaan gemaakt. Bij inrichtingsaspecten worden wel voorstellen gedaan om de beleving van de huidige parkruimte te verbeteren.

2.4. Verbinding tussen beide parkdelen

De vier hoeken van de kruising Winterdijk – Van Bergen IJzendoornpark krijgen een veel meer uniforme inrichting, zodat in de beleving het groen van het ene parkdeel doorloopt in het groen van het andere parkdeel. Daarbij worden de eenjarige borders er uitgehaald; deze worden voornamelijk vervangen door heesters, ter plekke van de kruising zelf door één of twee soorten.

2.5. Bomenlanen

Langs de weg Van Bergen IJzendoornpark langs het landschapsdeel is een enkele laan in één soort bomen aan de buitenzijde uitgangspunt. Ter hoogte van het v.m. Halve maantje ontbreekt echter de ruimte. Er staan al meerdere Moeraseiken (*Quercus palustris*), een boom 1-ste

grootte met het karakter van een parkboom en een fraaie herfstverkleuring. Afwijkende soorten worden in de loop van de tijd vervangen door moeraseik; gaten in de laan worden aangevuld. De rij elzen tussen leeuwenpoort en volière wordt vervangen door moeraseik of amberboom (*Liquidambar styraciflua* 'Worplesdon').

Langs de weg Van Bergen IJzendoornpark rondom het geometrische deel is een enkele laan in één soort bomen aan de binnenzijde uitgangspunt. Ook hier wordt gekozen voor moeraseik.

De gevarieerde bomenlaan in het landschapsdeel tussen het eerste bruggetje vanaf het station en de Van Beverninghlaan wordt gehandhaafd. De oorspronkelijke bomenlaan van alleen platanen wordt niet hersteld.

De bomenlaan van moerascipressen (*Taxodiums*) tussen het tweede bruggetje vanaf het station en de Van Beverninghlaan wordt gehandhaafd. Deze dateert nog van de aanleg van het park. Gaten worden aangevuld met jonge Moerascipressen.

2.6. Bomen in het park

Monumentale bomen worden zo lang mogelijk gehandhaafd. Er worden geen vervangende bomen op afstand van deze monumentale bomen geplant; bij vervanging wordt indien mogelijk voor een zwaardere maat gekozen.

In het landschapsdeel staat een aantal kleine bomen, van de 3-de grootte of vanwege slechte groei. Deze dragen niet bij aan een fraai beeld en verstoren soms ook de open ruimten in het park. Deze bomen worden verwijderd.

In het landschapsdeel staan veelal solitaire bomen verspreid over de grasvelden, waar ze oorspronkelijk in boomgroepen stonden. Er wordt nader uitgezocht welke solitaire bomen worden gehandhaafd, waar opnieuw groepen worden gemaakt (eventueel met verplanten van aanwezige bomen) en welke bomen worden verwijderd. Het creëren van afwisseling in open en gesloten delen is daarbij uitgangspunt.

In verband met toekomstige ophogingen worden bomen, die monumentaal moeten worden, op terpjes gezet.

2.7. Eilanden

De eilanden worden weer eyecatchers; dat betekent dat het huidige min of meer ecologische beheer wordt verlaten. In het aantal bomen wordt gedund; één dode boom per eiland kan blijven staan ten gunste van vogels en vleermuizen. De variatie in boomsoorten kan blijven (Els, Populier, Es, Berk, Esdoorn (Alnus, Populus, Fraxinus, Betula, Acer)). De bloeiende klimplanten in bomen worden opnieuw aangeplant (Roos, Clematis, Wijnrank, Kamperfoelie). Bloeiende heesterbeplanting wordt eveneens opnieuw aangeplant. Deze soorten zijn nog nader te bepalen.

Het zicht over het eiland in het geometrische deel wordt hersteld; dit betekent dat de beplanting met hoge coniferen wordt verwijderd.

2.8. Heesters

Bij het maken van keuzes voor heestervakken spelen sociale veiligheid (voldoende overzicht) en een rustiger (minder rommelig) beeld een belangrijke rol. Ten behoeve van de sociale veiligheid is het niet noodzakelijk alle vakken onder ooghoogte te houden; er dient ook aandacht te zijn voor de coulissenwerking/dieptewerking door hoger opgroeiende heestervakken. De meeste bestaande heestervakken kunnen blijven; de samenstelling wordt nog nader bekeken op de aspecten hoogte van de beplanting (sociale veiligheid) en het vormen van grotere groepen.

Sommige verdwenen vakken uit het oorspronkelijke ontwerp worden opnieuw aangelegd ten gunste van mooie zichtlijnen in het park.

In de heesterrand langs de Van Beverninghlaan worden twee 'gaten' gemaakt om het zicht naar/vanuit het park aan deze kant te vergroten.

2.9. Borders

De border met eenjarige perkplanten in het landschapsdeel wordt vervangen door heesters en vaste planten. De vaste planten in de boomspiegels passen niet in de vormgeving van het park en worden verwijderd.

In het geometrische deel worden de rozen aan de kopse kanten van de vijver gehandhaafd, maar bij uitval wel vervangen door een sterkere en gezondere

soort dan de huidige. Tevens worden evenwijdig aan de lange kanten van de vijver borders met vaste planten met veel bloeiwaarde toegevoegd.

Bij 2.4 is al aangegeven dat de borders op de andere plaatsen in dit deel worden weggehaald.

2.10. Paden en wegen

De wegen kunnen meer deel uitmaken van de vormgeving van het park door te kiezen voor ander verhardingsmateriaal en een ander profiel. Daarbij kan gekeken worden naar de keuzes die bij andere zogenaamde 'shared spaces' (geen scheiding tussen verkeerssoorten) zijn gemaakt. Dit komt pas aan de orde bij ophoging van de weg of indien om een andere reden het wegdek moet worden aangepakt.

Wat betreft de paden in het park heeft een materiaal als halfverharding meer de uitstraling van de originele zandpaden. Op dit moment is halfverharding geen goede keuze in gebruik en beheer gezien de natte ondergrond. Indien in de toekomst nieuwe technische mogelijkheden ontstaan, zullen deze worden betrokken in de afweging om het huidige asfalt te vervangen.

Biedt halfverharding geen goed alternatief, dan is een strak asfaltpad met split afgestrooid een goede tweede keus. Het pad naast Villa Honk wordt verlegd om een meer logische en prettige wandelroute te maken.

2.11. Beschoeiing

Met de huidige maaimachines is op de slappe bodem een vloeiend doorlopende grasmat niet meer te maaien. Bovendien ontstaat in een dergelijke situatie waarschijnlijk spontane natuurlijke begroeiing, die afbreuk doet aan het beeld van het park. Dat betekent dat er toch enige ondersteuning van het maaiveld noodzakelijk is in de vorm van (kunststof)

matten of een harde beschoeiing. Bij vervanging van beschoeiing wordt gekeken welke mogelijk nieuwe materialen dan op de markt zijn om de noodzakelijke ondersteuning van de oever in combinatie met een vloeiend verloop te kunnen bieden.

2.12. Ophoging en drainage

Een structurele ophoging van het park is niet wenselijk gezien de gevolgen voor bomen en andere beplanting. Op korte termijn is daar ook geen budget voor. Alleen de plekken die echt drassig worden, zullen worden aangevuld met grond. De mogelijkheden van drainage vragen nog om nader onderzoek; dit wordt opgepakt als een structurele ophoging aan de orde is.

2.13. Bruggetjes, straatmeubilair en speelplek

De rustieke bruggetjes zijn kenmerkend voor de ontstaansperiode van het park en blijven wat betreft vormgeving gehandhaafd.

Het straatmeubilair bestaat uit bankjes, afvalbakken, eventuele hekjes,

straatnaamborden, naambordjes bij bomen en verlichting.

Voor de bankjes, afvalbakken, eventuele hekjes en verlichting wordt gezocht naar één 'familie' wat betreft vormgeving. Deze kan klassiek of modern zijn. De criteria om een keuze te maken zijn: een verzorgde uitstraling, goed te beheren, vandalismebestendig, in het bijzonder voor de bank zitcomfort en in het bijzonder voor de verlichting een goede en zuinige lichtopbrengst bij het gebruik passend. Bij de keuze kan vanwege de bijzondere status worden afgeweken van het standaard toe te passen straatmeubilair in Gouda.

Voor de straatnaamborden worden de standaard Goudse borden gebruikt; die zijn strak en weinig opvallend. Omdat de naambordjes met toelichting bij de bomen veel handwerk vragen om schoon en netjes te blijven, kiest de gemeente ervoor om de bordjes niet te vervangen. Indien bewoners het onderhoud van de naambordjes op zich nemen, kan de keuze anders worden.